

батьківсько-виховній сферах, сферах особистісної ідентифікації та соціальної активності; можливість саморозвитку, самовдосконалення та особистих досягнень в поєднанні з домінуванням сімейних цінностей; визначеність і несуперечливість рольових очікувань та рольових домагань, збіг уявлень про рольову поведінку; низький рівень конфліктності в сімейній взаємодії (подружня підтримка, емоційний комфорт, культура спілкування).

Розроблено інтегровану програму соціально-психологічної підтримки суб'єктивного благополуччя особистості в шлюбі. Ефективність реалізації програми забезпечувалась принципами її побудови (інтегративності й автономності, модульності, гнучкості, диференційованості, орієнтації на особистісне сприйняття) та функціонування (відкритості, безперервності, керованості, діалогічності, етапності, установки на саморозвиток, усвідомлене вирішення проблем переживання суб'єктивного неблагополуччя у шлюбі, а також відповідністю форм і методів консультативної, психокорекційної та психотерапевтичної роботи).

Проведений якісний та кількісний аналіз отриманих даних формувального впливу дозволяє стверджувати, що обрані методи психологічної допомоги у соціально-психологічній підтримці суб'єктивного благополуччя особистості в шлюбі, ефективно виконують завдання: підвищення ступеня емоційного комфорту, самореалізації в шлюбі на операціональному рівні, рівні цінностей та рольових установок, оптимізму, моральної мотивації, розвитку рефлексії, інтернальності, навичок самоаналізу, вміння диференціювання й виразу своїх почуттів, розширення досвіду безконфліктного спілкування в системі міжособистісної сімейно-рольової взаємодії подружжя, спрямованості на самоактуалізацію, зростання загального інтегрального показника задоволеності шлюбом.

Михайлишин У.Б.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ В СТУДЕНТСЬКІЙ ГРУПІ

Трансформаційні зміни, що відбуваються в країні за останні десятиріччя, породжують нові реалії, які потребують наукового осмислення, якісно інших підходів до їх вивчення і практичного врахування. Оновлення соціокультурної ситуації максимально актуалізує роль і значення цінностей особистості, які впливають на її становлення та поведінку у малій групі. Мовиться, передусім, про групи, котрі здійснюють безпосередній вплив на людину та її розвиток, про виявлення соціально-психологічної специфіки функціонування цінностей в студентській групі, яка покликана забезпечувати поступальний процес соціалізації особистості, її інтенсивне зростання як майбутнього фахівця, професіонала.

Ідеї становлення й розвитку особистості в групі та групових відносин широко висвітлюються в дослідженнях провідних учених (К. Абульханова-Славська, М. Альберт, Г. Андреева, С. Аш, В. Васютинський, С. Гарькавець, І. Данилюк, Л. Карамушка, А. Коваленко, М. Корнєв, Ч. Кулі, К. Левін, Д. Майєрс, С. Максименко, С. Мілграм, С. Московічі, Дж. Моутон, Ф. Олпорт, А. Петровський,

Л. Пілецька, Л. Почебут, В. Татенко, Т. Титаренко, Ю. Швалб, М. Шериф та ін.). В численних працях психологів (М. Бітянова, І. Ващенко, Е. Мейо, К. Рудестам, М. Савчин, В. Семиченко, В. Третьяченко, М. Ярошевський та ін.) група представлена основними параметрами, які характеризують її як ціле (групові процеси, композиція, структура) і людину як члена групи (групові очікування, групові санкції). Накопичений певний досвід у розумінні проблем студентської групи, нормативної поведінки в ній, ролі студентської групи у вирішенні завдань професіоналізації майбутніх спеціалістів (О. Блинова, А. Борисюк, Ю. Бохонкова, В. Бочелюк, З. Ковальчук, Л. Орбан-Лембрик, О. Смоліна, О. Соловійов, М. Тоба, Н. Чепелева, О. Шевяков та ін.).

Водночас події, що відбуваються в українському суспільстві, породжують досить складні явища, і саме ціннісні переконання студентства, яке завжди було на гостроті всіх соціальних процесів, стають актуальними аспектами подальшого розвитку країни. З огляду на це особливої ваги набуває проблема вивчення особливостей функціонування цінностей в студентських групах, яка потребує переосмислення як на рівні індивідуального пізнання, так і в системі «індивід-група-суспільство», де її вирішення видається конче необхідним, зважаючи на потребу наукового обґрунтування функціонального навантаження групових цінностей, які можуть як координувати діяльність групи, так і виступати чинником ригідності групи та особистості, заважати процесам групового та особистісного розвитку. Проте, якщо процес входження особистості в світ людських цінностей, формування системи її ціннісних орієнтацій ретельно розглядалися в сучасній психологічній науці (Б. Ананьєв, Г. Балл, А. Бандура, І. Бех, М. Боришевський, Л. Виготський, Н. Гарькавець, З. Карпенко, Г. Костюк, Д. Леонт'єв, О. Леонт'єв, С. Максименко, А. Маслоу, Г. Олпорт, Д. Ольшанський, Н. Пов'якель, М. Рокич, С. Рубінштейн, В. Франкл, Е. Фромм, Ш. Шварц, В. Ядов та ін.), то особливості функціонування цінностей в студентських групах висвітлюються фрагментарно і розрізнено, не вивчаються як самостійний феномен, а аналізуються у контексті інших проблем. Йдеться про визначення специфічних параметрів групової згуртованості членів студентської групи, групової діяльності, групових норм тощо (О. Донцов, Я. Коломинський, Р. Кричевський, Т. Стефаненко, Г. Тедшфел, Дж. Тернер, Дж. Тібо та ін.). При цьому цілісний погляд на означену тему залишається поза увагою дослідників.

Отже, проблема соціально-психологічної детермінації функціонування цінностей у студентській групі, зокрема під впливом динамічно змінюваного соціального середовища групи, вимагає поглибленого наукового аналізу, узагальнення та систематизації. Потребують подальшого вивчення й питання виникнення та збереження цінностей у студентській групі в умовах освітньої взаємодії.